

RAILI MIKKANEN

KOUKUSSA

 SAGA
EGMONT

Koukussa

Raili Mikkanen

Koukussa

SAGA Egmont

Koukussa

Cover image: Shutterstock

Copyright © 1997, 2022 Raili Mikkonen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788728552964

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Roudan katkomaan kapeaa tietä pomppi vanha farmariauto. Se jysähti ilkeästi ohuen jään piilottamaan kuoppaan, selvisi ylös ja sukelsi sammaleisten portinpilareiden läpi ison talon pihaan. Talo seisoi yksinäisellä kummulla peltojen keskellä uhmakkaana ja rappioituneen mahtailevana.

Jysähdys sai ratin takana rennosti istuneen Sannan valpastumaan ja havaitsemaan pitkästä aikaa tutuksi käyneen talon. Mieleen pulpahti muisto päivästä, jona hän oli tullut pihaan hoitojaksoaan aloittamaan. Kun jyhkeä talo oli äkkiä kohonnut heidän autonsa eteen, hänet oli täyttänyt mieletön pakokauhu.

Hän oli ollut aivan varma, ettei nytkään pystyisi pitämään päätöstään loppuun asti.

Hän oli puristanut täriseviä käsiään reisiensä väliin. Jokainen huokonen hänen ruumiissaan oli ollut auki ja valunut kylmää hikeä. Olo oli ollut helvetillisen tuskainen ja kurja. Hän oli halunnut auton kääntyvän takaisin ja avannut jo suunsa vaatiakseen sitä, mutta vilkaissut ensin äitiä.

Autoa ajava äiti oli näyttänyt tyyneltä ja päättäväiseltä. Ja suunnattoman helpottuneelta. Hänen elämässään oli viimeinkin tilkkanen toivoa. Eihän äidillä voinut olla aavistustakaan siitä, miltä hänestä tuntui. Ei siitä ollut aavistusta kenelläkään, joka ei ollut sitä itse kokenut.

Kaikki hänessä oli huutanut piikkiä ja huutaisi sitä vielä pitkään. Hänen ponnistelunsa päästä irti huumekoukusta oli vasta alkamassa.

”Kalliolan kuntoutusklänikka” hän oli tavannut mustasta kyltistä päätien varrella. Talon maine käyttäjäpiireissä oli kova. Tänne ei tuotu ketään. Tänne oli tultava itse ja kannustimena oli oltava oma vakaa halu muutokseen.

Tulopäivästä oli pian puolitoista vuotta! Sanna ravisteli itseään kuin karistaakseen päältään kivun, joka vieläkin heijastui kaikkialle pelkän muiston voimasta. Kohta hän olisi kypsä lähtemään kuntoutuksen seuraavaan vaiheeseen, ajamaan portista ulos täynnä toivoa ja uskoa uuteen elämään.

Sisällä talossa Päivi kiinnitti seinälle tuoreelle tuoksuvaan maalaustaan. Sen värit olivat voimakkaita: mustaa, kirkasta sinistä, sinapinkeltaista. Mustan vuoren päällä makasi verta valuva nainen salaman lävistämänä. Naisen hiuksista kasvoi ruohoa. Luovuutta, Päivi oli ajatellut maalatessaan.

Hän käänsi katseensa kuvasta pihalle ja seurasi hajamielisesti ikkunasta, miten Sanna loikkasi ulos autosta. Sanna oli hänen ”isosiskonsa” täällä Kiskossa. Keskimittainen, niin kuin hän itsekin, mutta tummempi ja jotenkin riuskempi tyyppi. Sanna aukaisi auton takaluukun ja huuteli poikia auttamaan tavaroiden roudauksessa.

Päivi painoi nastan syvälle seinään ja vilkaisi vielä maalausta jokseenkin tyytyväisenä työhönsä. Se hallitsi pientä huonetta aika lailla. Tai oikeastaan hänen kohdallaan ei voinut puhua edes huoneesta. Hänen soppensa oli paksulla verholla eristetty varsinaisesta huoneesta. Taitekattoa seuraillen se madaltui ulkoseinän puolelta. Edes ikkunaa ei ollut, ainoa ikkuna jäi varsinaisen huoneen puolelle. Mutta sopukka oli kuitenkin hänen omansa.

Päivi laskeutui portaat alakertaan.

– Miten meni? hän kysyi Sannalta, kun ehti tämän luokse.
– Tie oli paikotellen pelkkää jäätä, Sanna mutisi. – Uusia monttuja täynnä. Kun mä näin, miten hermona Sissi oli, mäkin melkeen hermostuin. Sen teki mieli puhua, mutta silti se istu

vaan hiljaa ja jännitti. Se on niin sulkeutunu. Mä en tiedä, mimmonen koti sillä oikeen on?

Sanna vilkaisi Päiviä, joka puisteli pahoitellen päätään.

– Eka kerta kotona jännittää, vaikka ois mimmonen, Päivi sanoi.

– Joo, mä halasin sitä lujasti lähtiäisiksi, Sanna myönsi.

Jonkun hätäiset askeleet suuntasivat ulko-ovelle. Ovi paiskautui rajusti kiinni ja helisytti vanhoja ikkunoita. Karri näkyi syöksyvän hartiat kyyryssä saunalle. Mistähän se nyt oli hermostunut? Vaikka ei mikään ihme, jos kuppi välillä kaatui. Karri oli ollut täällä vasta muutamia viikkoja ja oli vielä melkolailla pihalla. Kaikki vieroitusoireet: unettomuus, tuskaisuus ja äänet täysillä kimpussa.

Ei ollut aina helppoa pitempään olleillakaan.

Sanna ei oikeasti halunnut mummin luokse maalle, mutta ei kukaan hänen mielipidettään kysynyt. Tavarat oli pakattu kirjoja ja piirustusvälineitä myöten, isä tuonut hänet mummilaan ja lähtenyt iloisena tiehensä. Sannahan rakasti mummia ja viihtyi niin hyvin maalla hänen kanssaan. Hän oli kuullut isän vakuuttavan niin mummille.

– Voit ensimmäiseksi järjestää tavarasi kaappiin, etteivät ne jää juoksentelemaan, mummi määräsi. Hän istui pienen vinttihuoneen tuolilla ja tarkasti, että tavarat löysivät oikeat paikkansa.

– Minä tiedän, ettei äitisi ole totuttanut sinua järjestykseen, mutta täällä meillä on toinen komento, hän venytti rumasti suupeliä alaspäin puhuessaan. – Tehdään edes se mitä voidaan sinun kasvatuksesi suhteen. No niin on kaikki vaatteet taas uusia, että.

– Mä oon kasvanu, Sanna ilmoitti ylpeänä.

– Minä olen kasvanut, mummi korjasi. – Loput osaat kai jo itsekin, hän lopulta puuskahti ja lähti portaita alas. Sanna jäi laittamaan viimeisiä alusvaatteita laatikkoon. Teki mieli vain heittää ne sinne, mutta mummi saattaisi tarkastaa laatikon myöhemmin. Ja jos hän ei kelpuuttanut tulosta ja hermostui, hän oli tosi pelottava.

Sannalla oli mummille kiva salaisuus. Sen aika olisi kohta. Hän hyräili hiljaa salaisuutta ja kokeili, että varmasti muisti sanat.

Kun hän tuli alakertaan, mummi istui keittiön pöydän ääressä ja tuijotti mietteissään ikkunasta ulos. Hänellä oli edessään avoin lehti. Hän naputteli kynällä hampaitaan.

– Viisi kirjainta, hän mutisi. – Viisi kirjainta ja alkaa aalla.

– Mikä se on? Sanna kysyi.

– Sanopa se. Tämä on aika hankala ristikko, mutta kyllä minä sen äkkiä selätän, mummi tuhisi. – Atari, tietenkin, hän sitten huudahti iloisesti.

– Mikä se on? Sanna kysyi taas.

Mummi ei enää kiinnittänyt hänen kysymykseensä huomiota, vaan tikutti nopeasti kirjaimia pieniin ruutuihin.

– Minulla on yllätys, Sanna ei malttanut kauempaa pidätellä. Mummi ei kohottanut katsettaan.

– Minä poljen,

sinä ohjaat,

niin kuin tanssi matka käy,

mummilaan kun pyörällemme,

pilven hattaraa ei näy, hän äkkiä alkoi laulaa kimeällä äänellä.

Mummi käänsi hämmästyneen katseensa häneen.

– No, on siinä liikenneopetusta, mummi tuhahti. – Kaksi saman pyörän päällä. Missä sinä tuommoista olet oppinut?

– Eskarissa, Sanna sanoi. – Se oli sinulle yllätys.

– No olihan siinä yllätystä se, että et vieläkään ole oppinut laulamaan edes suunnilleen nuotilleen, mummi arvosteli. – Isäsi on musikaalinen ja niin on koko meidän suku! hän tuijotti hetken ikkunasta ulos ja naputti taas kynällä hampaitaan. – On tuo perinnöllisyys aika mielenkiintoista vaikka ei aina kovin miellyttävää.

Hän jatkoi tuimana tuijotustaan. Äkkiä hän havahtui.

– Menehän katsomaan leikkimökkiä ja mitä sinulla nyt siellä ulkona onkaan. Kumautan gongia, kun on ruoka-aika. Ei kai sinulla vielä nälkä ole?

Sanna vilkaisi vaistomaisesti housujaan. Ei niissä onneksi colajälkiä paljon näkynyt.

– Me oltiin baarissa hodarilla isän kanssa, hän sanoi.

– Hodarilla, mummi toisti ja kohautti kulmiaan. – Tietenkin. Roskaruokaa! Mene jo!

Järvellä kävi heikko tuulenviri. Iloiset laineet lipottelivat laiturin reunaa ja rannan hiekkaa. Ne ulottuivat melkein kortte- ja likaraitaan ylhäällä hiekalla. Sanna huomasi, ettei rantaa ollut kukaan vielä ehtinyt haravoida. Hän juoksi vajalle ja etsi viimekesäisen vihreän pikkuharavansa. Ehkä mummi tulisi iloiseksi, jos hän siivoaisi rannan.

Gongin kumahtaessa työ oli melkein tehty. Sanna katsoi hetken puhdasta rantaa tyytyväisenä, ennen kuin juoksi punaposkisena ja hikisenä sisälle.

– Katso kenkiäsi, mummi kiljaisi kauhistuneena. – Mihin sinä olet jo ennättänyt sotkea uudet tossusi. Ja housunlahkeesi ovat kuin ryöväriellä. Tälläinenkö tästä kesästä taas tulee!

Mummi näytti olevan valmis raivostumaan, mutta hillitsikin äkkiä itsensä ja lysähti masentuneena keittiön tuolille.

Sanna tuijotti mummia kulmat kurtussa. Hän päätti, ettei itke koko kesänä yhtään kertaa. Ei vaikka mummi sanoisi mitä. Ei vaikka mummi tekisi mitä. Ei vaikka Liina ja Kirsi olisivat Erittäin Fiksuja kaiken aikaa. Ei vaikka olisi ikävä ja ikävä ja IKÄVÄ. Ei edes salaa omassa sängyssä tai koivun takana. Ei, ei ja ei. Ei vaikka mummi taas suuttuisi ja huutaisi, että ei häntä kukaan ollut koskaan toivonut. Hän oli Vahinko.

Sitäpaitsi hän lukisi mummilta salaa kirjoja omassa huoneessaan, sillä mummi ei edes tiennyt, että hän osasi jo lukea. Ajatus piristi. Hän kiisi vaihtamaan vaatteitaan ja pesemään käsiään. Pian hän oli jo takaisin keittiössä.

– SUPERTARJOUS, hän luki vahingossa ääneen suuren punaisen tekstin lehden sivulta. Hankala sana.

Mummi vilkaisi häntä, mutta ei sanonut mitään.

Sanna oli aina halunnut olla ”kovis”. Ensimmäiset kokemuksensa alkoholin kanssa hänellä oli jo 12-vuotiaana, eikä koulunkäyntikään maistunut. Aluksi huumeet saivat vain hieman jalansijaa Sannan elämässä, mutta lopulta hänellä ei enää mitään muuta ollutkaan. Sannan on saatava apua ennen kuin oli liian myöhäistä.

Koukussa on Raili Mikkasen nuortenromaani, joka sijoittuu 1990-luvun Helsinkiin. Tositapahtumiin perustuva kertomus on kasvutarina päihderiippuvuudesta ja elämän kolhuista.

Raili Mikkanen (o.s. Räsänen, s. 1941) on suomalainen kirjailija, jonka teoksia ovat esimerkiksi Thuongin päivä (1987) ja Unelmien varjot (2008). Mikkaselle on myönnetty Finlandia Junior -palkinto teoksesta Ei ole minulle suvannot! (2002).